

STORTINGET

Innst. 53 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 129 L (2018–2019)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven (krav om bosted og opphold i Norge for rett til ektefelle- og barnetil- legg)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

I proposisjonen fremmes forslag om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven).

Det foreslås at det for rett til barne- og ektefelletillegg (forsørgingstillegg):

- stilles krav om bosetting og opphold i Norge for barn og ektefelle det mottas forsørgingstillegg for
- stilles krav om bosetting i Norge for mottakere av forsørgingstillegg til alderspensjon og uføretrygd

Det gis i dag barnetillegg til en rekke ytelser fra folke-trygden, dagpenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd og alderspensjon etter kapittel 19 i folketrygdloven (til personer født til og med 1962). Mottakere av alderspensjon etter kapittel 19 kan i tillegg motta ektefelletillegg.

Det ytes barnetillegg til kvalifiseringsstønad og tiltakspenger, og ektefelletillegg til uførepensjon som er omregnet til uføretrygd. Disse er i hovedsak regulert i forskrift. Tilsvarende endringer vil gjøres i forskrift 21. desember 2011 nr. 1471 om kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad, forskrift 4. november 2013 nr. 1286 om tiltakspenger mv. og forskrift 3. juli 2014 nr. 947 om omregning av uførepensjon til uføretrygd, fra

samme tidspunkt som endringer etter lovforslaget her trer i kraft.

Formålet med forslagene er å begrense velferdsekspert, samt å stramme inn på offentlig støtte til foreldre som sender barn til land hvor de potensielt kan risikere å bli utsatt for tvang og omsorgssvikt, og på denne måten søke å forebygge slike handlinger.

Forslagene følger opp to ulike problemstillinger som til dels omfatter samme grupper, og hvor de foreslåtte endringene til dels har overlappende effekt. Det er hensiktsmessig å behandle forslagene samlet.

Det vises til proposisjonens kapittel 2, der bakgrunn for lovforslagene er nærmere redegjort for, herunder:

- Eksport av barne- og ektefelletillegg
- Barne- og ektefelletillegg til mottakere av alderspensjon og uføretrygd bosatt i land uten trygdeavtale
- Barn og ektefelle som er bosatt eller oppholder seg i utlandet
- Barn som oppholder seg i utlandet

Når det gjelder gjeldende rett og tillegg i enkelte andre land, vises det til proposisjonens kapittel 3.

Merknader til de enkelte bestemmelsene i folketrygdloven er nærmere redegjort for i proposisjonens kapittel 11.

Forslag til endringer i folketrygdloven, forskrift om kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad og tiltakspengeforskriften har vært på høring med frist 8. februar 2019. 14 instanser og tre privatpersoner har avgitt realitetsuttalelse i saken.

Flertallet av høringsinstansene er positive til de foreslåtte endringene eller støtter intensjonen med forslagene. De som stiller seg negative til lovforslagene i sin helhet, er i all hovedsak de som direkte vil omfattes av

regelendringene, herunder privatpersoner bosatt i utlandet og en interesseorganisasjon for norske statsborgere bosatt i Thailand.

Det vises til de enkelte kapitlene i proposisjonen der høringsinstansenes merknader er omtalt.

I høringsnotatet ble det foreslått endringer i barnetilleggene til kvalifiseringsstønad og til tiltakspenger, samt ektefelletillegget til uførepensjon som er omregnet til uføretrygd. Disse tilleggene er regulert i forskrifter. Tilleggene til disse ytelsene er ikke omtalt videre i proposisjonen.

Det blir heller ikke fremmet forslag til eventuelle endringer i reglene for utveksling av taushetsbelagte opplysninger mellom offentlige organer i proposisjonen her.

1.2 Krav om bosted og opphold i Norge for forsørgede barn som vilkår for rett til barnetillegg

1.2.1 Departementets vurdering og forslag

Norge har som følge av internasjonale avtaler og konvensjoner på trygdeområdet et begrenset handlingsrom for å innskrenke muligheten til eksport av forsørgingstillegg.

Barnetillegg er en ytelse som har som formål å bidra til forsørgelse av barn, og kan ytes i lang tid. For denne typen ytelser bør den forsørgede ha tilknytning til Norge. Ved å stille som krav at barnet må være bosatt og oppholde seg i Norge, sikres denne tilknytningen. I tillegg vil dette styrke kontrollmulighetene.

Den foreslåtte endringen har to ulike formål: begrense eksport av barnetillegg, samt bidra til å ivareta barn og unges rett til frie liv.

Norges forpliktelser gjelder i utgangspunktet på norsk territorium.

Den foreslåtte endringen kan også få betydning når en mottaker av alderspensjon eller uføretrygd er bosatt i et land uten trygdeavtaler, men mottar barnetillegg for et barn som er bosatt og oppholder seg i Norge med andre enn mottakeren.

Et vilkår om opphold i Norge vil gjelde alle barn bosatt i Norge. En innstramming i retten til barnetillegg ved utenlandsopphold når barnet er bosatt i Norge, er innenfor statenes handlingsrom under konvensjonen, noe som også ble lagt til grunn ved innstrammingen av barnetrygd ved utenlandsopphold. Grunnloven § 104 er heller ikke til hinder for å endre reglene.

Det foreslås derfor å innføre som vilkår for rett til barnetillegg at barn det mottas tillegg for, må være bosatt og oppholde seg i Norge.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 3-25 første ledd bokstav b, § 4-12 andre ledd, § 11-20 femte og nytt syvende ledd og § 12-15 første ledd bokstav b.

1.3 Krav om bosted og opphold i Norge for forsørgede ektefelle som vilkår for rett til ektefelletillegg

1.3.1 Departementets vurderinger og forslag

Det foreslås at det ikke utbetales ektefelletillegg for ektefeller som ikke er bosatt og oppholder seg i Norge. Dette blant annet med hensynet til folketrygdens legitimitet.

Ektefelletillegg kan ytes til en alderspensjonist som har inntekt under et visst nivå og forsørger ektefelle. Tillegget kan ytes over lang tid. Den forsørgede, altså ektefellen, bør ha en viss tilknytning til Norge. Ved å stille krav om at den forsørgede ektefellen må være bosatt og oppholde seg i Norges sikres denne tilknytningen. Hensynet til kontroll støtter også opp under dette.

Av hensyn til harmonisering av reglene for forsørgingstilleggene er det en fordel om det er like regler for mottak av barn- og ektefelletillegg.

Det foreslås derfor å innføre som vilkår for rett til ektefelletillegg til alderspensjon at den forsørgede ektefellen er bosatt og oppholder seg i Norge.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 3-3 sjette ledd, § 3-24 første ledd bokstav b og § 19-8 sjette ledd bokstav b.

1.4 Krav om at mottakere av alderspensjon og uføretrygd må være bosatt i Norge for rett til barne- og ektefelletillegg

1.4.1 Departementets vurderinger og forslag

Ved krav om at mottakeren må være bosatt i Norge for å motta forsørgingstillegg, styrkes kontrollmulighetene, og risikoen for feilutbetalinger minsker.

Videre kan bosetting i andre land gi en mottaker av alderspensjon eller uføretrygd fra Norge høy levestandard sammenlignet med en mottaker bosatt i Norge. Ved bosetting i land med vesentlig lavere lønnsnivå enn i Norge vil forsørgingstillegget også kunne gis til familier hvor mottakeren selv, den forsørgede ektefellen eller den andre forelderen til det forsørgede barnet har forholdsmessig høy inntekt. Formålet med de behovsprøvede tilleggene er da ikke lenger til stede.

Det foreslås å innføre som vilkår for rett til barne- og ektefelletillegg til alderspensjon og uføretrygd at mottakeren er bosatt i Norge.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 3-24 første ledd bokstav a, § 3-25 første ledd bokstav a og § 12-15 første ledd bokstav a.

1.5 Unntak fra vilkår om opphold i Norge

1.5.1 Departementets vurderinger og forslag

Det foreslås unntak for ektefeller eller barn som er pliktige medlemmer ved bosetting i utlandet, og mottakere av alderspensjon eller uføretrygd som er pliktige medlemmer ved bosetting i utlandet, samt mottakere

av arbeidsavklaringspenger som får behandling og tiltak i utlandet i tråd med aktivitetsplanen sin.

Det foreslås videre unntak fra vilkår om opphold i Norge for ektefelle og barn ved kortvarig opphold i utlandet. For å klargjøre hva som menes med tre måneder, foreslås det at unntaket knyttes til antall dager, nærmere bestemt 90 dager i løpet av en tolv månedersperiode. Det vises i denne sammenheng til at arbeidsavklaringspenger og dagpenger gis per dag og utbetales etter skuddsvis hver 14. dag. Det er også presisert i lovteksten at perioden på 90 dager ikke trenger å være sammenhengende opphold i utlandet.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 3-24 første ledd, § 3-25 første ledd, § 4-12 andre ledd, § 11-20 femte ledd og § 12-15 første ledd.

1.6 Saksbehandling

Det fremgår av forslagene til de enkelte bestemmelsene at det er det totale utenlandsoppholdet i løpet av en tolv månedersperiode som skal legges til grunn.

Reglene for opphør og innvilgelse av forsørgingstilleggene (dersom mottaker, barn eller ektefelle på nytt bosetter eller oppholder seg i Norge) ble ikke nærmere omtalt i høringsnotatet.

Reglene for utbetalingsterminer og tidspunkt for utbetalinger når rett til en ytelse oppstår eller opphører, følger av de generelle reglene i folketrygdloven § 22-12.

For månedsytelser som alderspensjon og uføretrygd (inkludert forsørgingstillegg) følger det at ytelsen utbetales fra og med måneden etter den måneden vedkommende fyller vilkårene for rett til ytelsen. Tilsvarende blir ytelsen satt ned fra og med måneden etter den måneden vilkårene for ytelsen ikke lenger er oppfylt. Dagpenger og arbeidsavklaringspenger (inkludert barnetillegg) gis per dag og utbetales vanligvis etterskuddsvis hver fjortende dag.

Når en mottaker av barne- eller ektefelletillegg melder ifra til Arbeids- og velferdsetaten om flytting eller opphold i utlandet ut over 90 dager, eller etaten på annen måte blir kjent med planlagt eller faktisk utenlandsopphold ut over den tiltatte perioden, må vedtak om opphør av forsørgingstillegg gjøres i tråd med de reglene som gjelder i dag.

Lengden på utenlandsoppholdet fastsettes ved å legge sammen antall dager forsørgede barn eller ektefelle har oppholdt seg, eventuelt skal oppholde seg, i utlandet, innenfor en periode på tolv måneder. Det vil si at dersom arbeids- og velferdsetaten får melding om at et barn det mottas forsørgingstillegg for, skal oppholde seg fire måneder utenfor Norge, skal det ved vurdering av om vilkårene for barnetillegg fortsatt er oppfylt, legges til grunn et utenlandsopphold fra utreisedato frem til hjemkomstdato. Tilsvarende vil gjelde dersom etaten får melding om at et utenlandsopphold faktisk har vart ut over den tillatte perioden. Dersom arbeids- og vel-

ferdsetaten har kommet frem til at barnet samlet sett har eller skal oppholde seg i utlandet i mer enn 90 dager (tre måneder) i løpet av de siste tolv månedene, må etaten fatte vedtak om bortfall av barnetillegget. Det er først når de 90 dagene er eller vil bli overskredet, at retten til tillegget ikke lenger er til stede.

For alderspensjon og uføretrygd, som gis per måned, innebærer utbetalingsreglene at forsørgingstillegget i enkelte tilfeller vil kunne utbetales ved utenlandsopphold som går ut over 90 dager i løpet av en tolv månedersperiode. Dette skyldes at månedsytelser utbetales for hele kalendermåneden dersom vilkårene er oppfylt i starten av måneden, selv om vilkårene ikke er oppfylt hele måneden.

Dagens regler om tidspunktet for utbetaling av en ytelse vil tilsvarende gjelde dersom barn eller ektefelle kommer tilbake til Norge etter å ha bodd eller oppholdt seg i utlandet. Det må da søkes om ektefelle- eller barnetillegg på nytt. Arbeids- og velferdsetaten må i disse tilfellene vurdere om vilkårene for ytelsen for øvrig fortsatt er oppfylt.

1.7 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

1.7.1 Ikrafttredelse

Det foreslås at endringene trer i kraft 1. juli 2020.

Ved vurdering av om unntaket fra vilkåret om opphold i Norge er til stede (at utenlandsoppholdet ikke utgjør mer enn 90 dager de siste tolv månedene), skal utenlandsopphold forut for endringen ikke tas med i vurderingen av lengden på utenlandsoppholdet/utenlandsoppholdene.

Endringene gjøres gjeldende for både nye og løpende vedtak om barnetillegg eller ektefelletillegg. Det legges til grunn at det vil være forenlig med Grunnloven § 97 at innstrammingsreglene gis virkning for personer som mottar forsørgingstillegg ved lovendringenes ikrafttredelse.

I Meld. St. 40 (2016–2017) Eksport av norske velferdssystemer ble det varslet at regjeringen ville vurdere eksportforbud for barne- og ektefelletillegg utenfor EØS. Selv om det rent teknisk ikke foreslås en overgangsperiode for de løpende ytelsene, trer endringene først i kraft 1. juli 2020. Dette vil det gi de som i dag mottar tillegg for barn eller ektefelle som er bosatt eller oppholder seg i utlandet, tid til å omstille seg til de nye reglene.

Forslagene fører ikke til en vilkårlig eller utilsiktet virkning av en endring som har andre formål. Forsørgingstilleggene er en sosial ytelse, tilpasset de sosiale og økonomiske forholdene i Norge. Dette må ses i sammenheng med at de fleste ytelser fra folketrygden som hovedvilkår stiller krav om bosted og opphold i Norge. Et sentralt formål med endringene er å ivareta legitimiteten til folketrygden gjennom å begrense trygdeek-

sport, sikre arbeids- og velferdsetatens kontrollmuligheter og ivareta at formålet med tilleggene er til stede. Selv om det tidligere er gitt unntak fra et krav om opphold i Norge, legges det til grunn at forventninger om vern mot fremtidige endringer er svakere når en mottaker velger å eksportere et sosialt tillegg til land uten trygdeavtaler.

Ved vurderingen av hvor betydelig inngrepet er for barn eller ektefelle som er bosatt i Norge, men som oppholder seg i utlandet i perioder, må det ses hen til mottakerens mulighet for å tilpasse seg de foreslåtte endringene. Retten til forsørgingstillegg vil igjen være til stede så snart forsørgede barn eller ektefelle oppholder seg i Norge (såfremt de øvrige vilkårene er oppfylt). Dette taler for å gjennomføre endringen også for de som i dag mottar forsørgingstillegg.

1.7.2 Økonomiske og administrative konsekvenser

Krav til bosted i Norge for rett til forsørgingstillegg for mottakere av alderspensjon og uføretrygd er beregnet å gi en mindretgift på 16,5 mill. kroner i 2020. Helseeffekten anslås til 33 mill. kroner. Av dette utgjør barnetillegg og ektefelle tillegg til alderspensjon henholdsvis 5 og 13 mill. kroner, mens barnetillegg til uføretrygd utgjør 15 mill. kroner.

Det har ikke vært mulig å tallfeste de økonomiske konsekvensene av forslagene som gjelder krav om bosted og opphold i Norge for forsørgede barn eller ektefelle. Hverken Arbeids- og velferdsetaten eller kommunen har opplysninger om hvor barn eller ektefelle til mottaker oppholder seg til enhver tid. Forslaget antas likevel å gi noe innsparing, ettersom det innebærer en innstramning sammenlignet med dagens regler.

Et usikkerhetsmoment knyttet til anslagene er i hvilken utstrekning mottakerne vil tilpasse seg de nye reglene. Dette vil redusere anslåtte innsparinger.

Kostnadene ved endringer i fagsystemene til Arbeids- og velferdsetaten for alderspensjon og uføretrygd, samt endringer i brevløsninger og søknadsskjema, er estimert til om lag 6,2 mill. kroner. Kostnadene ved endringer i fagsystemene til dagpenger og arbeidsavklaringspenger, samt endringer i brevløsninger og søknadsskjema, er estimert å utgjøre mellom 1,2 og 1,3 mill. kroner.

Endringene vil medføre økt behov for manuelle vurderinger i saksbehandlingen for Arbeids- og velferdsetaten.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise,

fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Sigrid Simensen Ilsøy, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, fra Venstre, Terje Breivik, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, viser til regjeringen Solbergs forslag om å innføre krav om bosted og opphold i Norge for å få rett til ektefelle- og barnetillegg.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at forslagene er ment å ytterligere bidra til å begrense og stanse eksport av velferdsytelser. Flertallet viser til at Stortinget tidligere har sluttet seg til regjeringens forslag om å begrense eksport av flere andre ytelser ved behandlingen av Meld. St. 40 (2016–2017), jf. Innst. 108 S (2017–2018).

Flertallet viser til at Norge, som følge av internasjonale avtaler og konvensjoner på trygdeområdet, har et begrenset handlingsrom for å innskrenke eksport av forsørgingstillegget. Et krav om bosted og opphold i Norge vil dermed ikke få betydning ved enkelte utenlandsopphold, som følge av de inngåtte avtalene, ettersom de får forrang der det er i motstrid med folketrygdloven.

Flertallet viser til at det i 2017 var 99 mottakere av barnetillegg til alderspensjon og 334 mottakere av barnetillegg til uføretrygd, som var bosatt i land Norge ikke har trygdekoordineringsavtale med. Land utenfor trygdeavtaleområdene og med flere enn 10 mottakere av barnetillegg var Thailand, Filippinene, Marokko, Pakistan og Libanon. Mottakere av ektefelle tillegg til alderspensjon bosatt i slike land utgjorde totalt 374 personer.

Flertallet merker seg at forslagene har vært på høring og at til sammen 14 instanser og tre privatpersoner har avgitt realitetsuttalelse i saken. Flertallet av høringsinstansene som har uttalt seg, er positive til de foreslåtte endringene eller støtter intensjonen med forslagene.

Flertallet mener velferdsytelser primært skal sikres for de som bor og oppholder seg i Norge, og mener forslagene godt ivaretar dette prinsippet. Flertallet slutter seg til forslagene.

Flertallet viser til at Norges bi- og multilaterale avtaler på trygdeområdet, som europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 883/2004 om koordinering av trygdeordninger, Nordisk konvensjon om trygd og bilaterale trygdeavtaler, innebærer en utvidet adgang til å motta norske trygdeytelser under bosetting eller opphold i de aktuelle landene. Et vilkår om opphold i Norge vil i hovedsak kun få effekt dersom mottaker eller forsørget barn/ektefelle oppholder seg i land utenfor EØS som Norge ikke har inngått trygdeavtale med.

Flertallet mener den nylig avdekkede saken om feil rettsanvendelse ved opphold i EØS viser at regelverket i avtalene på trygdeområdet ikke synes å være tilstrekkelig kjent blant de aktører som forvalter regelverket. Flertallet ber derfor regjeringen se på måter å sikre at relevante aktører får tilstrekkelig kunnskap om de til enhver tid gjeldende regler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at på bakgrunn av rettsskandalen som har rammet mottakere av trygdeytelser, er det avgjørende viktig at Stortinget klarlegger forholdet mellom norsk rett, forpliktelser etter EØS-avtalen og forpliktelser etter trygdeavtaler med andre land. Dette betyr at Stortingets handlingsrom for å stramme inn på trygdeytelser vil være ulikt om den som mottar trygdeytelser, oppholder seg i EØS-området eller utenfor EØS-området. Det er behov for å gå grundigere inn i dette temaet som følge av rettsskandalen, før vi tar stilling til endringer i disse ordningene. På denne bakgrunn er det naturlig at saken sendes tilbake til regjeringen slik at saken kan bli grundigere utarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til redegjørelse av arbeids- og sosialministeren om praktiseringen av EUs trygdeforordning 883/2004 artikkel 21 i Stortingets møte 5. november 2019. Saken gjelder feil fortolkning og praktisering av retten til å ta med seg sykepenger, arbeidsavklaringspenger og pleiepenger ved opphold i andre EØS-land. Statsråden betegnet feilen i fortolkning og praktisering av regelverket fra trygdemyndighetene, påtalemyndighetene og domstolene som en skandale, som har fått store og alvorlige konsekvenser for mange mennesker ved urettmessige tilbakebetalingskrav av til dels store beløp, og for noen også urettmessig anmeldelse og straffefølgelse. Disse medlemmer viser til at saken skal komitébehandles i Stortinget, i tillegg til den oppfølgingen statsråden varslet i sin redegjørelse.

Disse medlemmer viser til at forslagene i Prop. 129 L (2018–2019) omhandler retten til forsørgingstillegg for barn og/eller ektefelle knyttet til dagpenger, arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, alderspensjon etter kapittel 19, kvalifiseringsstønad, tiltakspenger og uførepensjon omregnet til uføretrygd. Disse medlemmer viser til at Prop. 129 L (2018–2019) om krav til bosetting/opphold i Norge for barn/ektefelle det kreves forsørgingstillegg for, og krav om bosetting i Norge for mottaker av forsørgingstillegg til alderspensjon og uføretrygd, ble godkjent i statsråd 21. juni 2019, mens rettsskandalen om feil fortolkning og praktisering av retten til å ta med seg nevnte ytelser til andre EØS-land, ble of-

fentlig kjent gjennom statsrådets pressekonferanse 28. oktober 2019, først fire måneder senere.

Disse medlemmer viser i den forbindelse til brev fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe av 29. oktober 2019, der det ble bedt om en avklaring på om feiltolkningen av EØS-reglene også kunne ha betydning for (noen av) forslagene i Prop. 129 L (2018–2019). Statsråden viser i sitt svarbrev av 4. november 2019 til at endringene som her foreslås, gjelder endringer i folketrygdloven, mens reglene for å ta med trygdeytelser ved bosted eller opphold i et annet EØS-land, fremgår av EØS-retten, herunder forordning nr. 883/2004. Det vises videre til at det i proposisjonens avsnitt 3.2 og 5.3 fremgår at de foreslåtte endringene i folketrygdloven begrenses av de rammer internasjonale avtaler og konvensjoner på trygdeområdet setter.

Disse medlemmer viser videre til Sosialistisk Venstrepartis brev til statsråden av 30. oktober 2019 med følgende to spørsmål:

«Vil forslagene i Prop. 129 L ville kunne bli påvirket av det som er kommet frem i pressekonferansen 28. oktober 2019 om feil praksis i Nav?

Kan regjeringen garantere at det er foretatt avklaringer om at endringene ikke kommer i konflikt med andre forpliktelser etter avtaler eller konvensjoner Norge er part til?»

I svarbrevet fra statsråden av 6. november 2019 uttaler statsråden blant annet:

«De endringer som foreslås i Prop. 129 L gjelder endringer i folketrygdloven. Reglene for å ta med trygdeytelser ved bosted eller opphold i et annet EØS-land fremgår av EØS-retten, herunder Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 883/2004 om koordinering av trygdeforordninger (EØS-trygdeforordningen).

Forholdet til relevante internasjonale avtaler og konvensjoner er vurdert i proposisjonen. Det fremgår bl.a. i avsnitt 3.2 og 5.3 i proposisjonen at de foreslåtte endringer i folketrygdloven begrenses av de rammer internasjonale avtaler og konvensjoner på trygdeområdet setter, herunder trygdeforordningen. Videre er forholdet til FNs barnekonvensjon redegjort for og vurdert i avsnitt 3.3 og 5.3.

Informasjonen om feil praksis vedrørende rettsanvendelsen hva gjelder artikkel 21 i forordningen (883/2004) har heller ikke betydning for omtalen i avsnitt 10.2 Økonomiske og administrative konsekvenser.

Jeg kan således ikke se at saken det vises til har betydning for lovforslagene som fremmes i Prop. 129 L.»

Disse medlemmer kan derfor ikke se annet enn at noen av forslagene i proposisjonen kan bli gjenstand for de samme fortolkningene av forholdet mellom norske trygderegler og internasjonale trygdeavtaler som den aktuelle rettsskandalen handler om. Disse medlemmer viser til sine merknader i Innst. 108 S (2017–2018) til Meld. St. 40 (2016–2017) Eksport av norske velferdsytelser, der en enstemmig komité sluttet seg til re-

gjerings målsetting om å redusere eksporten av norske velferdsytelser.

Disse medlemmer mener imidlertid at man må komme til bunns i årsakene til dagens rettsskandale, før nye regler vedtas innenfor samme problemområde. Det vises i den forbindelse til statsrådets redegjørelse i Stortinget 5. november 2019, der statsråden uttalte følgende:

«Selv om forordningen har vært innlemmet i norsk rett, har denne saken vist at regelverket ikke har vært tilgjengelig nok. Trygdellovgivningen bør gi bedre veiledning, både til medlemmene av folketrygden og til profesjonelle aktører. Jeg har derfor allerede bedt om at departementet går i gang med å se på hvordan dette best kan løses.»

Disse medlemmer mener de løsningene man velger for å gjøre regelverket mer tilgjengelig, også bør gjelde forslagene i Prop. 129 L (2018–2019).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn forslag:

«Prop. 129 L (2018–2019) Endringer i folketrygdloven (krav om bosted og opphold i Norge for rett til ektefelle- og barnetillegg, sendes tilbake til regjeringen.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme ny sak etter at årsakene til rettsskandalen med feil fortolkning av EØS-retten er avdekket og løsninger for å gjøre regelverket mer tilgjengelig er vurdert.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Prop. 129 L (2018–2019) Endringer i folketrygdloven (krav om bosted og opphold i Norge for rett til ektefelle- og barnetillegg, sendes tilbake til regjeringen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme ny sak etter at årsakene til rettsskandalen med feil fortolkning av EØS-retten er avdekket og løsninger for å gjøre regelverket mer tilgjengelig er vurdert.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven (krav om bosted og opphold i Norge for rett til ektefelle- og barnetillegg)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 3-3 sjette ledd skal lyde:

For en pensjonist som fyller vilkårene for rett til ektefelle- og barnetillegg for forsørget ektefelle over 60 år, utgjør særtillegget to ganger ordinær sats, *selv om vilkårene i § 3-24 første ledd bokstav a og b ikke er oppfylt.*

§ 3-24 første og andre ledd skal lyde:

Til en person som har fylt 67 år og mottar hel alderspensjon etter kapittel 19, ytes det *ektefelle- og barnetillegg dersom:*

- a) *vedkommende er medlem i trygden etter § 2-1, § 2-3 første ledd eller § 2-5 første ledd, og*
- b) *ektefellen er bosatt og oppholder seg lovlig i Norge, herunder Svalbard. Det gis likevel ektefelle- og barnetillegg under utenlandsopphold hvis oppholdet eller oppholdene til sammen ikke varer mer enn 90 dager i løpet av en tolv månedersperiode, eller ektefellen er medlem i trygden etter § 2-5 andre ledd.*

Ektefelle- og barnetillegget utgjør 25 prosent av minste pensjonsnivå med høy sats, se § 19-8. Dersom grunnpensjonen er redusert på grunn av manglende trygdetid, reduseres tillegget tilsvarende.

Nåværende andre og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

§ 3-25 første og andre ledd skal lyde:

Til en person som har fylt 67 år og mottar hel alderspensjon etter kapittel 19, ytes det et barnetillegg for hvert barn vedkommende forsørger *dersom*

- a) *vedkommende er medlem i trygden etter § 2-1, § 2-3 første ledd eller § 2-5 første ledd, og*
- b) *barnet er bosatt og oppholder seg lovlig i Norge, herunder Svalbard. Det gis likevel barnetillegg under utenlandsopphold hvis oppholdet eller oppholdene til sammen ikke varer mer enn 90 dager i løpet av en tolv månedersperiode, eller barnet er medlem i trygden etter § 2-5 andre ledd.*

Barnetillegget utgjør 20 prosent av minste pensjonsnivå med høy sats, se § 19-8. Dersom grunnpensjonen er redusert på grunn av manglende trygdetid, reduseres tilleggene tilsvarende.

§ 4-12 andre ledd skal lyde:

Til den som forsørger barn som selv er medlem og som oppholder seg i Norge, herunder Svalbard, ytes et barnetillegg. *Det gis likevel et barnetillegg under utenlandsopphold hvis oppholdet eller oppholdene til*

sammen ikke varer mer enn 90 dager i løpet av en tolv månedersperiode, eller når barnet omfattes av § 5-2 andre ledd, bokstav b eller c. Hvis begge forsørgerne mottar dagpenger, ytes barnetillegg bare til en av dem. Departementet kan gi forskrift om barnetillegget, herunder om virkningen for retten til barnetillegg av at barnet eller forsørger har andre trygdeytelser.

§ 11-20 femte ledd skal lyde:

Barnetillegg etter tredje ledd ytes kun når barnet er bosatt og oppholder seg lovlig i Norge, herunder Svalbard. Det gis likevel barnetillegg under utenlandsopphold hvis oppholdet eller oppholdene til sammen ikke varer mer enn 90 dager i løpet av en tolv månedersperiode, eller barnet er medlem i trygden etter § 2-5 andre ledd, eller barnet er med mottakeren av barnetillegg under utenlandsopphold etter § 11-3 andre ledd.

Nåværende femte ledd blir sjette ledd.

Nåværende sjette ledd blir nytt syvende ledd og skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om barnetilleggets størrelse, retten til å motta barnetillegget etter femte ledd og regler for avkorting av ytelsen for ulike grupper.

§ 12-15 første og andre ledd skal lyde:

Til en person som mottar uføretrygd gis det barnetillegg for hvert barn vedkommende forsørger dersom

- a) *vedkommende er medlem i trygden etter § 2-1, § 2-3 første ledd eller § 2-5 første ledd, og*
- b) *barnet er bosatt og oppholder seg lovlig i Norge, herunder Svalbard. Det gis likevel barnetillegg under utenlandsopphold hvis oppholdet eller oppholdene til sammen ikke varer mer enn 90 dager i løpet av en tolv månedersperiode, eller barnet er medlem i trygden etter § 2-5 andre ledd.*

Det gis ikke barnetillegg hvis barnet har inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn grunnbeløpet.

Nåværende andre, tredje, fjerde, femte og sjette ledd blir tredje, fjerde, femte, sjette og nytt syvende ledd.

§ 19-8 sjette ledd bokstav b skal lyde:

- b) *Personer som fyller vilkårene for rett til ektefelletillegg for forsørget ektefelle over 60 år, selv om vilkårene etter § 3-24 første ledd bokstav a og b ikke er oppfylt.*

II

Loven trer i kraft 1. juli 2020.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 19. november 2019

Erlend Wiborg

leder

Helge André Njåstad

ordfører

